

Xocalıya ilk köç Qarabağa qayıdışın ən həssas və kövrək səhifələrindən biri oldu, – desək, yanılımaq. Şuşalılardan sonra xocalıların doğma yurda dönmələri, qəsəbənin ilk sakinlərinə mənzillərin açarlarının şəxsən Prezident İlham Əliyevin və Birinci vitse-prezident Mehriban Əliyevanın təqdim etməsi tarixi hadisələr kateqoriyasına daxildir. Artıq acı xatirəyə dönmüş, fəqət heç vaxt unutmayacağımız qanlı keçmiş, Xocalı soyqırımını isə bəşəriyyətin tarixinə qara hərflərlə yazılacaq vandalizm aktıdır. Şübhə etmirik ki, Müstəqillik Günümüzü bayram etdiyimiz mayın 28-də mavi ekran qarşısında əyləşənlər də bu tarixi mənzərənin və atmosferin həyəcanını yaşadılar.

Yeni evlər, isti nəfəs, firavan həyat

Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyev, birinci xanım Mehriban Əliyeva və qızları Arzu Əliyeva mayın 28-də Xocalı şəhərində 15 çoxmənzilli binada təmir və yenidənqurmadan sonra yaradılan şəraitlə tanış olublar. 3,34 hektar ərazini əhatə edən kompleksdə hər biri ikigirişli olmaqla üçmərtəbəli 15 bina inşa edilib. İki, üç və dördotaqlı 80 mənzil ilk sakinlərini qəbul etməyə başlayıb. Kompleksdə uşaq oyun meydançaları, idman qurğuları, söhbət-gahlar yaradılıb. Beləliklə, Xocalının ikinci həyatı başlayır. Müasir standartlara cavab verən yeni evlər xocalıların isti nəfəsi ilə qızır, burada həyat yenidən canlanır.

Azərbaycan dövlətinin başçısı Xocalı sakinləri ilə görüşdə bildirdi ki, 44 günlük Vətən müharibəsi, birsutkalıq antiterror əməliyyatı xalqımızın gücünü və iradəsini, əsgər və zabitlərimizin qəhrəmanlığını bütün dünyaya sübut etdi. “Onların qəhrəmanlığı və fədakarlığı sayəsində biz bu gün burdayıq”, – deyən cənab Prezident Azərbaycan Ordusunun düşməne vurduğu sarsıdıcı zərbəni xatırladı: “Əminəm ki, Ermənistan bir daha heç vaxt Azərbaycana qarşı hər hansı hərbi təxribat törətməyə cəhd etməyəcək. Baxmayaraq ki, Ermənistanda kifayət qədər revanşistlər var. Biz də son hadisələri izləyirik, görürük ki, yenidən bizə qarşı ərazi iddiaları irəli sürmək cəhdləri var. Ona görə də hər an hazır olmalıyıq. Təbii ki, ilk növbədə, ordumuzu daha da gücləndirməliyik və bunu edirik”.

Dövlətimizin başçısının 32 il bundan əvvəl erməni faşistlərinin törətdiyi qətlə nəticəsində doğma yurdlarından didərgin düşmüş xocalıların səmimi söhbəti xüsusilə yadda qalan oldu. Onların xatirələrini diqqətlə dinləyən cənab Prezident Xocalı soyqırımını qurbanlarının xatirəsini əbədi yaşatmaq üçün xüsusi Memorial kompleksin yaradılması ilə bağlı məsələnin uzun illər müzakirə edildiyini diqqətə çatdırdı. Bu məqsədlə hətta paytaxtdakı “Ana fəryadı” abidəsinin yanında yerin seçildiyini, layihənin hazırlandığını xatırladan İlham Əliyev son təsdiqə tərəddüd etməsinin səbəbini açıqladı: “Çünki ürəyimdə saxlayırdım ki, bu Memorial kompleks Xocalıda yaradılmalıdır və belə də oldu. Həmin o layihəni biz gətirdik və fevralın 26-da Xocalıda xocalılılarla bərabər Memorial kompleksin təməli qoyuldu və burada inşa ediləcək”.

Qeyd edək ki, Heydər Əliyev Fondunun layihəsi əsasında inşasına başlanan Memorial kompleksin konsepsiyasına əsasən, abidənin həyatında fevral ayının sonlarında çiçəklənən ağaclar əkiləcək.

Yoxdan var olan Xocalı

Ermənistan və dünya gücləri 32 ildir nəyi gözləyirlər?

“Bütün dünya görəcək ki, erməni vəhşiliyi nədir. Bu, həqiqətdir və bunu hər kəs bilməlidir. Ermənistan özü bunu etiraf etməlidir, özü bizdən üzr istəməlidir. Ancaq bunu etməklə, ola bilsin ki, indiki Ermənistan rəhbərliyi o vəhşilərin, vandalların, qaniçənlərin günahlarını bir qədər yumuş ola bilər. Bunu etməsə, mənəcə, Ermənistan özü heç vaxt ayağa dura bilməyəcək. Gərək, ilk növbədə, Ermənistan özü bu faciəni, bu hərbi cinayətini tanıсын”.

Prezident İlham Əliyevin 2024-cü il mayın 28-də Xocalı sakinləri ilə görüşdəki çıxışından

Həmin bağça 1992-ci ilin fevralında qətlə yetirilən günahsız insanların yarımçıq qalmış ömürlərinin rəmzi olacaq. Kompleksi dörd tərəfdən əhatə edən düzbucaqlı nəhəng monolit isə xocalıların soyqırımından qorumağa çalışan rəmzi əllər formasında təsvir olunub.

Memorial kompleksdə ziyarətçilərə Xocalı soyqırımına, şəhərin tamamilə dağıdılmasına dair xronika, sübutlar və faktlar təqdim olunacaq. Kompleksin memarlıq üslubu, burada yaradılan ab-hava, nümayiş etdirilən materiallar 32 il bundan öncə qarlı fevral gecəsi erməni vandalların Xocalıda törətdiklərini əyani şəkildə görməyə, soyqırımını dəhşətini yaxından hiss etməyə imkan verəcək. Faciə qurbanlarının xatirəsinə ucaldılacaq kompleksin kompozisiyası, bir növ, Ankarada Mustafa Kamal Atatürkün şərafinə inşa edilmiş “Anıt qəbr”ni xatırladır.

Dünya hələ də susur

Azərbaycan on illər boyu “Xocalıya ədalət!” çağırışı ilə beynəlxalq təşkilatlara, dünyanın “böyük güclər”inə müraciətlər göndərirdi. Doğrudur, 18 ölkənin parlamenti bu qanlı faciəni soyqırım kimi tanıyıb. Amma, təəssüf ki, onların arasında böyük dövlətlərin adları yoxdur. Nüfuzlu beynəlxalq təşkilatların bir çoxu hələ də XX əsrin bu faciəsini görməzdən gəlir, xalqımızın haqq səsinə eşitmir.

XATIRLATMA: Otuz iki il bundan əvvəl ermənilər Xocalıda qanlı faciə törədiblər. 1992-ci il fevralın 25-26-da Ermənistan silahlı qüvvələri və Rusiyanın Xankəndidəki 366-cı motoatıcı alayı tərəfindən 613 Xocalı sakini vəhşicəsinə qətlə yetirilib, 150 insan itkin düşüb, 1000-dən çoxu əsir götürülüb. 63 uşaq, 100-dən çox qadın, 70

qoca erməni faşistləri tərəfindən işgəncələr verilərək öldürülüb.

Heydər Əliyev Fondu Xocalı soyqırımını dünyaya tanıtdırmaq üçün çox böyük səylər göstərib. Fondun təşəbbüsü ilə geniş vüsət almış “Xocalıya ədalət!” kampaniyası dünyanın müxtəlif yerlərində keçirilən tədbirlər, təqdimatlar, kitabların, məqalələrin dərc edilməsi formasında özünü göstərdi. Dünyanın gözü qarşısında baş vermiş qanlı cinayəti inkar etmək, doğrudan da, ədalətsizlik və vicdansızlıqdır. Ermənistan hakimiyyəti, həm o dövrdə, həm də bu gün onun arxasında dayanan anti-Azərbaycan qüvvələr bu hadisəni ört-basdır etməkdən ötrü əllərindən gələni edirlər. Yeni, onlar Ermənistanın törətdiyi hərbi cinayətə görə məsuliyyətə cəlb olunmasına, ona qarşı hər hansı sanksiyaların tətbiq edilməsinə qarşı çıxmaqla, cəzasız qalmasını təmin edirlər. Amma indi Cənubi Qafqazda olduğu kimi, dünyada da yeni reallıqlar yaranıb. Ədalətin zəfər çalması üçün tarixi şəraitin yarandığını da hamı görür.

Müttəhimlər kürsüsü Xocalı qatillərini gözləyir

Bəli, Xocalı soyqırımını ilə bağlı daha vacib məsələ bu qanlı cinayəti törədənlərin ədalət məhkəməsi qarşısında cavab vermələridir. Azərbaycan bu ədaləti də özü bərpa etdi. Əslində, İkinci Qarabağ müharibəsi tarixi ədalətin təntənəsi sayılmalıdır. Vətən müharibəsi nəticəsində işğal altındakı torpaqlarımızın böyük hissəsi azad edildi, qalan ərazilər üzərində suverenliyimiz beş ay bundan əvvəl təmin edildi.

Rəsmi Bakı Xocalı qətləminin təşkilatçıları və icraçılarının adlarını İnterpol

versə də, bu beynəlxalq ədalət orqanı onlardan heç birini həbs edib, Azərbaycana təhvil verməyib. Baxmayaraq ki, insanlığa qarşı bəşəri cinayəti törədənlərin adları hər kəsə məlumdur. Onlar dünənə qədər Ermənistanın siyasi rəhbərliyində ən yüksək postlara, o cümlədən prezident və nazir kürsülərinə yiyələnmiş Robert Koçaryan, Serj Sarkisyan, Seyran Ohanyan və digərləridir. Serj Sarkisyan özü Xocalıda mülki əhalini qətlə yetirdiklərini ingilis jurnalist Tomas de Vaalın qələmə aldığı “Qara bağ” kitabı üçün verdiyi müsahibəsində etiraf edib: “Xocalıya qədər azərbaycanlılar elə düşünürdülər ki, bizimlə zarafat etmək olar. Onlara elə gəlirdi ki, ermənilər mülki əhaliyə əl qaldıra bilməzlər. Biz bu stereotipi qırmalı idik və belə də oldu”.

Fəqət ortada olan bu və digər sübut və faktlar beynəlxalq femida kimi, “böyük güclər”in vicdanını tərpətməyə yetmir. Beynəlxalq birliyin bu haqsızlığını, Xocalı soyqırımına hüquqi qiymətin verilməməsini Prezident İlham Əliyev 2021-ci il avqustun 14-də “CNN Türk” telekanalına müsahibəsində dilə gətirmişdi: “Sözde ermənilərin saxta soyqırımını tanıyan ölkələr Xocalı soyqırımını tanımaq istəmir. Çünki, onlar saxta tarixi qəbul edirlər. Aydın məsələdir ki, burada da əsas amil siyasi amildir. Amma real soyqırımı görməzliyə vururlar. Bu, ədalətsizlikdir. Biz çoxdandır ki, bu ədalətsizliklə yaşayıyıq, buna öyrəşmişik, təəccüb də etmirik”.

Törətdikləri qətləmə görə Xocalı qatilləri Vaqif Xaçatryan, Raşid Beqlaryan və Mədət Babayan 31 il sonra ədalət məhkəməsi qarşısında dayandılar. Qarabağ separatçılarının liderləri, əlləri xocalıların qanına bulaşmış Robert Koçaryan, Serj Sarkisyan və Seyran Ohanyan yaqın elə

düşünürlər ki, məsuliyyətdən yayınıblar. Amma yanılırlar. Onların da törətdikləri bəşəri cinayətlərə görə Femida qarşısına çıxarılaçağı gün uzaqda deyil.

Qalib və qürurlu xalqın lideri

Nəhayət, tarixi gün yetişdi və otuz bir il Xocalı soyqırımına gözlərini və qulaqlarını qapadanlar Azərbaycan əsgərinin doğma yurdda ayaq səslərini eşitməyə məcbur oldular. Deyə bilirik ki, Xocalının qisası alındı, ədalət bərpa edildi. Azərbaycan xalqı, Prezident, Ali Baş Komandan, Azərbaycan Ordusu Xocalıya ədaləti bərpa etdi. Qalır bu ədalətin dünyaya tərəfindən etirafı və tanınması.

Yazımızın sonunu 28 May görüşündə sırası xocalılığın cənab Prezidentə dediyi sözlərlə bitirmək istədik: “Sadəcə, onu bilərəm ki, dünyada Sizin kimi Prezident olmayıb və olmayacaq. Bu, doğrudur. Bunu hamı deyir, təkcə xocalılılar deyil, bütün Qarabağ, bütün Azərbaycan xalqı deyir. Son iki yüz ilik tariximizdə belə hal olmayıb. İndi məhz Sizin sayənizdə qalib xalq kimi yaşayırıq”.

İmran BƏDİRXLNLI
XQ